

Šatrijos Ragana

Informaciją rinko
Plungės „Ryto“ pagrindinės mokyklos
biblioteka – informacinis centras
2022 m.

Marija Pečkauskaitė – Šatrijos Ragana – XX a. pr. rašytoja, pedagogė,
visuomenininkė, labdarė,
visą gyvenimą pašventusi silpnesniųjų, neturtingųjų globai,
tikra lietuviybės puoselėtoja,
skleidusi naujausias savo laikmečio pedagogikos ir katalikybės idėjas.
2022 m. kovo 8 d. minime 145 rašytojos gimimo metines.

Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana (1877-1930) / Rašytojos
Šatrijos Raganos memorialinio muziejaus archyvo nuotr.

Medingėnų dvaras sudegė 1930-ais, Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos mirties metais/ *Nuotrauka iš Facebook'o grupės Lietuvos bajorai.*

Marijos Pečkauskaitės (1877-1930) vaikystė ir jaunystė prabėgo Žemaitijos dvaruose. Medingėnų dvaras (Plungės raj.), kuriame gimė Marija, buvo didelis šio krašto kultūros židinys. Aplinka buvo pilna knygų, ant sienų kabojo protėvių paveikslai.

Užvenčio dvaro rūmai, kur gyveno rašytoja, 1931 m. Piešinys/ *Šiaulių Aušros muziejaus nuotr.*

Kai Marijai Pečkauskaitei buvo 10 metų, jos šeima persikėlė gyventi į Užvenčio dvarą. Čia vykdavo dažni muzikos vakarai, o namus supo seni parko medžiai. Namuose buvo kalbama lenkiškai, Marija lietuvių kalbos dar nemokėjo. Būsimoji rašytoja buvo bajoriškos kilmės ir auklėjama religingai.

Užvenčio dvaro malūnas/*Wikipedia*

Gražios gamtos, kalvų ir miškų apsuptyje įkurtas Užvenčio dvaras ne kartą buvo aprašytas Šatrijos Raganos kūrinuose, laiškuose ir prisiminimuose.

Povilas Višinskis / *Maironio lietuvių literatūros muziejaus nuotr.*

Didelę įtaką pasaulėžiūrai ir gyvenimo nuostatoms padarė tada dar gimnazistas, vasaromis atvykstantis į Užvenčio dvarą mokyti Marijos brolio, Povilas Višinskis. Marija buvo skatinama lietuvybės, lietuvių kalbos mokymosi ir rašymo. Povilas Višinskis ją praminė Raganėle dėl juodų plaukų ir juodų didelių akių. Po išvykos į Šatrijos kalną Marijai prigijo Šatrijos epitetas, kuris ir nulėmė rašytojos slapyvardį.

Marija (kairėje) su mama ir seserimi bei kunigu K. Bukontu (pirmas iš kairės, stovi), 1908./Šiaulių Aušros muziejaus nuotr.

Užventyje Marija susipažino su kunigu Kazimieru Bukontu, kuris globojo ir rėmė jos šeimą. Ši bičiulystė tęsėsi visą gyvenimą.

Marijos naudoti arbatos puodeliai / Rašytojos Šatrijos Raganos memorialinis muziejus, Ramūno Guigos nuotr.

Rašytojos rašomasis stalas ir fortepijonas, prie kurio praleista daug vakarų muzikuojant su jaunu kunigu K. Bukontu / *Rašytojos Šatrijos Raganos memorialinis muziejus, Ramūno Guigos nuotr.*

Panelės mokytojos bateliai, parsivežti iš studijų Šveicarijoje / *Rašytojos Šatrijos Raganos memorialinis muziejus, Ramūno Guigos nuotr.*

Visą gimnazijos kursą Marija išėjo tėvo dvare. Lankė bitininkystės kursus Varšuvoje. Studijavo pedagogiką kaip laisva klausytoja Šveicarijoje ir tapo puikia pedagoge. Vilniuje įsteigė lietuviškų leidinių knygyną. Vadovavo Marijampolės mergaičių progimnazijai.

Rašytoja prie savo bičių avilio/ *Straipsniai.lt*

Marija labai domėjosi bitininkyste ir visą gyvenimą mylėjo rožes.

pakaitavimas.

5 500 auksinių. honoraro už savo
parašytą knygėlę „Lietuvos bitininkas“
gavau.

9. V. 1922.

Marija Peikauskaitė.

Marijos parašas gavus honorarą už knygėlę „Lietuvos bitininkas“/Rašytojos Šatrijos Raganos memorialinis muziejus, Ramūno Guigos nuotr.

Namas Židikuose, kur rašytoja praleido penkiolika paskutinių savo gyvenimo metų / *Vikipedija*

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui Šatrijos Ragana persikėlė į Židikus, kur buvo iki gyvenimo pabaigos ir parašė reikšmingiausias savo kūrinis. Židikuose buvo įkūrusi mokyklėlę, kurioje mokėsi rašyti ir skaityti 20 vaikų. Rašytoja aktyviai bendradarbiavo spaudoje, daug vertė iš lenkų kalbos.

Kai 1929 metais Marijai buvo suteiktas kunigaikščio Gedimino III laipsnio ordinas, sunkiai sirgdama ji jau negalėjo nuvykti jo atsiimti. Ordinas buvo atvežtas į Židikus. Ji dar sugebėjo apsirengti ir prie klebonijos durų su apdovanojimu nusifotografuoti. / *Maironio lietuvių literatūros muziejaus archyvo nuotr.*

Viena iš paskutiniųjų Marijos nuotraukų. Čia ji jau sunkiai sirgdama sėdi klebonijos sodelyje sulankstomoje kėdėje. Šalia – kunigo K. Bukonto medžioklinis šuo./Rašytojos Šatrijos Raganos memorialinis muziejus, Ramūno Guigos nuotr.

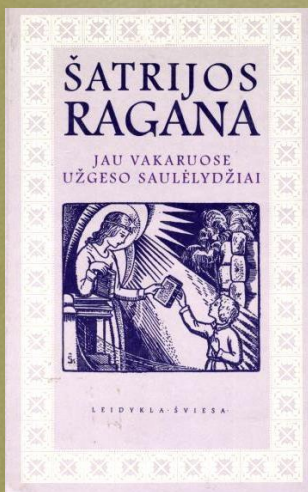
Marijos Pečkauskaitės kapas-koplyčia Židikuose. / *Vikipedija*

Marijos Pečkauskaitės kapas koplyčioje paskutinį kartą buvo restauruotas 2002 metais. Jis papuoštas iš Uralo parvežto balto marmuro plokšte / *Ramūno Guigos nuotr.*

Bibliografija:

1. „Margi paveikslėliai“ (išleista 1896 m.),
2. „Pirmas pabučiavimas“ (išleista 1898 m.),
3. „Dėl ko tavęs čia nėra?“ (išleista 1898 m.),
4. „Jau vakaruose užgeso saulėlydžiai“ (išleista 1900 m.),
5. „Rudens dieną“ (išleista 1903 m.),
6. „Viktutė“ (išleista 1903 m.),
7. „Iš daktaro pasakojimų“ (išleista 1904 m.),
8. „Atsiminimai apie broliuką Steponą“ (parašyta 1904 m., išleista 1939 m.),
9. „Sulaukė“ (išleista 1906 m.),
10. „Vincas Stonis“ (išleista 1906 m.),
11. „Pertraukta idilija“ (išleista 1906 m.),
12. „Nepasisekė Marytei“ (išleista 1906 m.),
13. „Dėl tėvynės“ (išleista 1907 m.),
14. „Adomienė“ (išleista 1908 m.),
15. „Pančiai“ (išleista 1920 m.),
16. „Sename dvare“ (išleista 1922 m.),
17. „Irkos tragedija“ (išleista 1924 m.),
18. „Mėlynoji mergelė“ (išleista 1925 m.),
19. „Motina – auklėtoja“ (išleista 1926 m.).

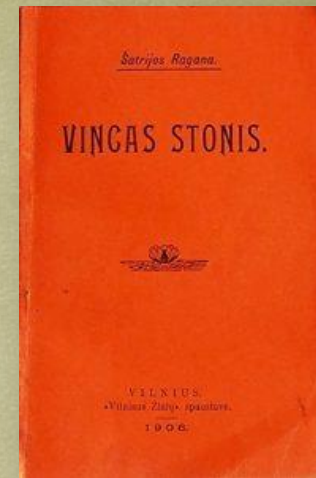
1996 m.

1906 m.

1903 m.

1906 m.

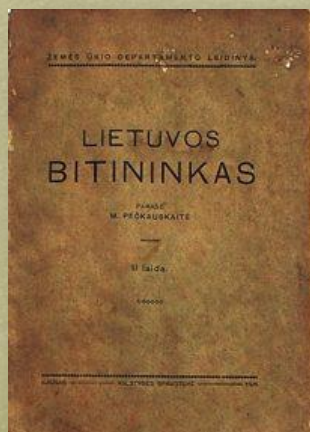
Šatrijos Ragana pirmoji lietuvių literatūroje sutelkė dėmesį į žmogaus dvasinį pasaulį. Vienas svarbiausių personažų bruožų – psichologinis tikrumas ir gilumas. Rašytoja pastebėdavo subtiliausius žmogaus sielos virptelėjimus.

Rašytojai kaip pedagogai buvo svarbios švietėjiškos, pozityvistinės idėjos – daugelyje vaikų literatūrai priskirtinų kūrinių pasižymi mokslo siekimo, lavinimosi idėjomis.

Jos kūryboje taip pat labai svarbus lietuviybės puoselėjimo motyvas.

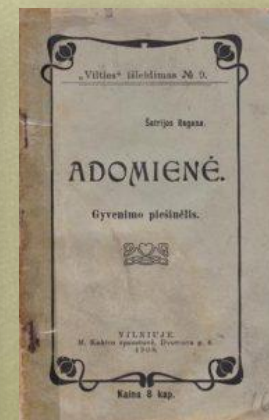
1920 m.

1926 m.

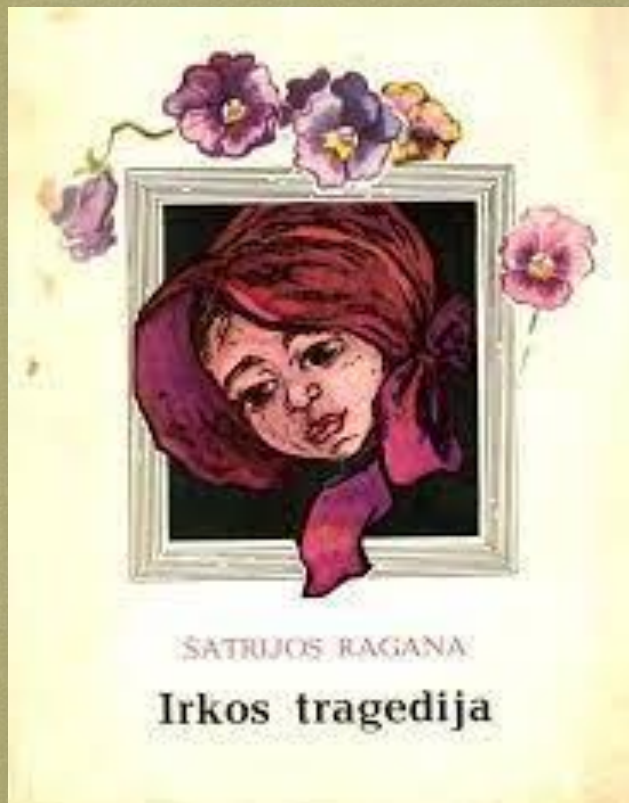
1920 m.

1908 m.

1974 m.

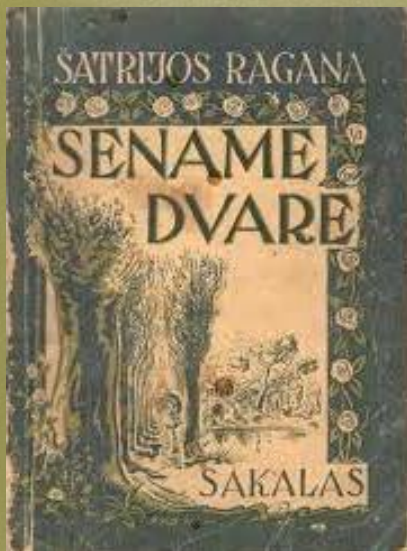

Leidykla „Vaga“, 1977 m.

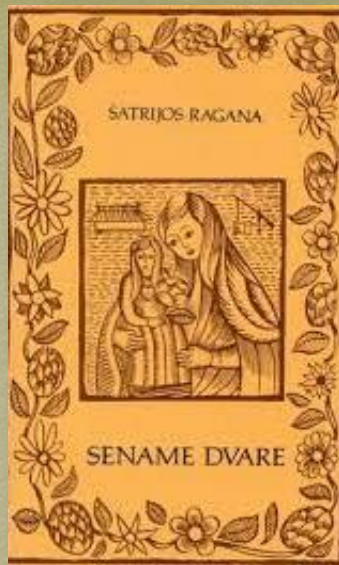
Televizijos spektaklis „Irkos tragedija“

Apysaka „Irkos tragedija“ laikoma bene nuostabiausiu ir gyvybingiausiu iš to, ką parašė Šatrijos Ragana. Beveik visi kiti šios rašytojos tekstai skatina šiuolaikinius skaitytojus, ypač jaunos, nuolat prisiminti, galvoti apie autorės gyvenamąją laiką, socialines ir buitines realijas. „Irkos tragedijos“ istorinis laikas taip pat konkretus, bet jis tėra psichologinių procesų aplinkybė, fonas. Rašytoja vaizduoja amžinus vaiko pojūčius, mažai tepriklausomus nuo konkretaus istorijos laiko ar buitines aplinkybių, gilinas į skaudžius mažo vaiko išgyvenimus – vienišumą, tėvų skyrybas, atstūmimą, vaikystės pasaulio griūtį.

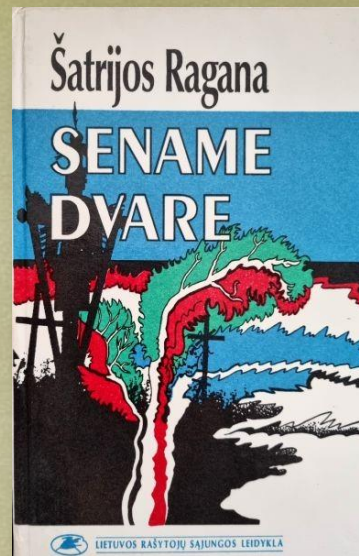
Taip arti mažo vaiko sielos lietuvių literatūra iki tol nebuvo atsidūrusi. Gvildenamos problemos aktualios ir šiandien.

Leidykla „Sakalas“, 1944 m.

Leidykla „Vaga“, 1969 m.

Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1995 m.

Leidykla „Vaga“, 1997 m.

Įvairių metų apysakos „Sename dvare“ leidimų viršeliai

Vienas įdomiausių ir reikšmingiausių Šatrijos Raganos kūrinų yra apysaka "Sename dvare". Tai autobiografinio pobūdžio pasakojimas apie XIX a. antrosios pusės Lietuvos dvarą. Apysakos pagrindą sudaro vienos Žemaitijos dvarininkų šeimos gyvenimas, kasdienė buitis, bendravimas su kitais žmonėmis, pramogos, dvasiniai interesai ir polėkiai.

Dvaras vaizduojamas kaip kultūros židinys, kaip grožio ir žmogiškumo ilgesio vieta. Jis tarsi paskutinė senųjų tradicijų ir nykstančios kultūros sala, kuri pamažu grimzta, negalėdama priimti naujų laikų dvasios ir ja gyventi.

Senasis dvaras kūrinyje iškyla kaip demokratiškumo simbolis, kaip daugelio etinių ir estetinių vertybių šaltinis, kaip gražiausių svajonių ir polėkių prisiminimas. Toks pozityvus dvaro gyvenimo aprašymas buvo neįprastas XX a. pradžios lietuvių rašytojų kūryboje.

Marijos Pečkauskaitės – Šatrijos Raganos mintys:

„Dulkių pasaulyje veikliai darbuotis šviesos pasauliui.“

„Tėra tik viena absoliuti vertybė – žmogaus siela.“

„Žmogus laimingas yra tada, kada jaučia ir gali sau pasakyti, kad nėra parazitu pasaulyje ir yra naudingas aplinkai.“

„Kaip sunku, pažinus žmones, neniekinti jų.“

„Viskas praeina – štai mintis, kuri man daugiausia padeda pakelti visus gyvenimo nemalonumus.“